

BEDEN EĞİTİMİ ÖĞRETMENLERİ VE ÖĞRETMEN ADAYLARININ DERSLERİNDEKİ AKADEMİK ÖĞRENME SÜRELERİNİN ANALİZİ

Ahmet YILDIRIM, M. Levent İNCE, Sadettin KİRAZCI, Şeref ÇİÇEK
ODTÜ Eğitim Fakültesi Beden Eğitimi ve Spor Bölümü

ÖZET

Bu çalışmanın amacı, beden eğitimi öğretmenlerini ve öğretmen adaylarını, öğrenci davranışları, ders içerikleri ve Beden Eğitiminde Akademik Öğrenme Süresi (AÖS-BE) puanları yönlerinden karşılaştırmaktır. Çalışmaya 28 beden eğitimi öğretmeni ve 26 öğretmen adayı katılmıştır. Her öğretmenin 40 dakikalık birer dersi videoya kayıt edilmiş ve AÖS-BE gözlem formu kullanılarak analiz edilmiştir. Çok Yönlü Varyans Analizi (MANOVA) sonuçlarına göre iki öğretmen grubu arasında öğrenci davranışları ve ders içeriği yönlerinden anlamlı farklılık bulunmuştur ($p<0,05$). Beden eğitimi öğretmenleri ısınma aktivitelerine ve konu ile ilgili arka plan bilgi vermeye daha fazla zaman ayırırken öğretmen adaylarının sınıf yönetimine daha fazla zaman ayırdıkları gözlenmiştir. Beden eğitimi öğretmenlerinin derslerindeki öğrenciler daha fazla "ders konusuyla ilgili" davranışlar gösterirken, öğretmen adaylarının derslerindeki öğrenciler daha fazla "ders konusu ile ilgili olmayan" davranışlar göstermişlerdir. Varyans Analizi (ANOVA) sonuçlarına göre, öğrencilerin AÖS-BE puanları iki öğretmen grubu arasında anlamlı farklılık göstermemiştir (Beden eğitimi öğretmenleri için %18,7 ve öğretmen adayları için %17,9). Sonuç olarak, beden eğitimi öğretmenleri ve öğretmen adayları derslerinde sınıf yönetimiyle, konu açıklamasıyla, geçişlerle ve sıra beklemelemlerle ilgili zaman dilimini düşürmeli ve fiziksel aktiviteye daha fazla zaman ayırmalıdır.

Anahtar Sözcükler: Beden eğitiminde akademik öğrenme süresi (AÖS-BE), Etkili öğretim, Beden eğitimi öğretmeni, Öğretmen adayı.

ANALYSIS OF ACADEMIC LEARNING TIME IN PHYSICAL EDUCATION CLASSES OF INSERVICE AND PROSPECTIVE TEACHERS

ABSTRACT

The purpose of this study was to compare teaching effectiveness of in-service and prospective teachers in relation to student behaviours, course content activities and Academic Learning Time in Physical Education (ALT-PE) scores. Participants were 28 in-service physical education teachers and 26 prospective teachers. Forty-minute regular lessons (n=54) of each teacher were video recorded in their natural settings and observed with the ALT-PE observational instrument. MANOVA results have shown significant differences in student behaviours and course content activities between the

groups ($p<0.05$). While in-service teachers spent significantly more time with warm-up activities, prospective teachers spent significantly more time with management content. Students in the classes of in-service teachers spent significantly more time with on task behaviours, but students in the classes of prospective teachers spent significantly more time with off-task and interim behaviours. The results, however, indicated no significant differences between the groups in ALT-PE scores of students (18.7% for in-service teachers and 17.9% for prospective teachers). It seems fair to suggest that in-service and prospective PE teachers should decrease the time on management, transition, waiting, and theoretical explanations, while allocating more time on physical activity.

Key Words: Academic learning time in physical education, Effective teaching, In-service physical education teacher, Prospective physical education teacher.

GİRİŞ

Fiziksel aktivitenin önemi sağlığın korunması ve geliştirilmesine olan katkılarında dolayı gün geçtikçe artmaktadır. Düzenli fiziksel aktivite fiziksel sağlığın göstergeleri olan kardiyovasküler dayanıklılığı, esnekliğin, kas kuvvetinin ve dayanıklılığının gelişimine katkı sağlaması yanında (Heyward, 1991), bunların yetersiz olduğu durumlarda artan kalp rahatsızlıkları, şeker hastalığı, kolon kanseri ve yüksek kan basıncı risklerini azaltmaktadır (Center for Disease Control & Prevention- [CDC], 1997). Çok boyutlu sağlık algısı açısından bakıldığında ise genel sağlığın diğer parçalarına da (örneğin sosyal, duygusal, entellektüel sağlık) olumlu etkilerde bulunmaktadır (Fahey, Insel ve Roth, 2007). Bu nedenle beden eğitimi derslerinin en önemli amaçlarından birisi olarak öğrencilerde düzenli fiziksel aktivite alışkanlığı geliştirme gösterilmektedir (Demirhan, 1997). Bu doğrultuda beden eğitimi derslerinde düzenli fiziksel aktivite için gerekli bilgi, beceri, güven, tutum ve davranışları kazandırması güçlü bir şekilde vurgulanmaktadır (UNESCO, 2005). Graham (1987), beden eğitimi derslerinde düzenli fiziksel aktivite yapma alışkanlığının geliştirilebilmesi için öncelikli olarak öğrencilerin yaşam boyu sürdürebilecekleri, fiziksel becerileri öğrenebilecekleri ve neşe içinde etkinliklere katılabilecekleri bir

eğitim ortamı önermektedir. Bu ortamın sağlanabilmesi için ise öncelikli olarak derse ayrılan zamanın yeterli olması ve sahip olunan zamanın da ders amaçları doğrultusunda verimli bir şekilde kullanılmasını öne çıkarmaktadır. Bu doğrultuda, sınıf yönetimi ve organizasyonuna mümkün olduğunca az zaman ayrılması, fiziksel aktiviteye ayrılan zamanın ise artırılması verimli bir beden eğitimi için gerekli gözükmektedir (Graham, 1987).

Beden eğitimi derslerinde zaman yönetimi ile birlikte seçilen etkinliklerin öğrencilerin gelişim ve beceri seviyesine uygun olması da önemlidir (Siedentop, 1991). Hawkins, Wiegand ve Behneman (1983) beden eğitimi öğretmenlerine (a) tüm öğrencilerin motor gelişim ihtiyaçlarının farkında olmalarını (b) öğrencilerin ihtiyaçlarını en yüksek seviyede karşılayan aktiviteler seçmelerini (c) ve bu ihtiyaçların karşılanma olasılığının yüksek olduğu programlar uygulamalarını önermektedir.

Bu öneriler doğrultusunda son 20-25 yıl içinde sınıf zaman yönetimi ve derste yaratılan öğrenme ortamını gözlemek amacıyla ile çeşitli sistematik gözlem araçları geliştirilmiştir (Darst, Zakrajsek ve Mancini, 1989). Bu sistematik gözlem araçları arasında en çok kullanılanlarından birisi Siedentop ve arkadaşlarının (Akt: Parker, 1989) geliştirdiği akade-

mik öğrenme süresini değerlendiren Beden Eğitiminde Akademik Öğrenme Süresi gözlem aracıdır (AÖS-BE). Beden Eğitiminde AÖS-BE öğrencinin konuyla ilgili olarak ve seviyesine uygun fiziksel aktivitede bulunma süresi olarak tanımlanmaktadır (Metzler, 1983). Bu araç kullanılarak yapılan araştırmalardaki bulgular doğrultusunda Metzler (1990); bir beden eğitimi ders süresinin ortalama %20-25'inde öğrencinin beklediğini (ders başlangıcında sırada, malzeme için, egzersiz sırasının gelmesi için, organizasyonla ilgili vb.), dersin %20-25'inin yönetsel işlere ayrıldığını, %20-25'inde öğretmenin teorik bilgi aktardığını ve ancak bunlardan arta kalan sürenin fiziksel aktivite için kullanıldığını belirtmiştir. AÖS-BE gözlem aracı beden eğitimi öğretmenleri ve öğretmen adaylarının derslerinin değerlendirilmesinde kullanılmıştır (Byra ve Coulon, 1994; Griffey ve Housner, 1991; Parker ve O'Sullivan, 1983). Griffey ve Housner'a (1991) göre deneyimsiz öğretmenler deneyimli meslektaşlarına göre sınıfı kontrol altında tutabilmek için daha fazla zaman ayırmakta ve dolayısıyla sınıf yönetimiyle daha uzun süre meşgul olmaktadır.

Ülkemizde Saraç, İnce, Kirazcı ve Çiçek (2005) beden eğitimi derslerinde zaman yönetimini inceleyen çalışmalarında 40 dk'lık bir dersin ortalama 24 dk'sının fonksiyonel olarak kullanıldığını, 16 dk'lık bölümünün ise ders başlama ve bitiş sırasında sınıf yönetimi ve organizasyonu için harcandığını göstermiştir. Bu çalışma ülkemizdeki beden eğitimi derslerinin sınıf zaman yönetimi açısından gözden geçirilmesinin öncelikli bir ihtiyaç olduğunu göstermektedir. Ayrıca, gelişmiş ülkelerdekine aksine ülkemizde beden eğitiminde sistematik gözlem araçları kullanılarak yapılmış araştırma sayısı oldukça sınırlıdır (Hürmeriç ve ark., 2005; İnce ve Ok, 2005; Saraç ve ark., 2005; Yıldırım ve Çiçek, 2002). Yıldırım ve Çiçek'in ça-

lışması (2002) dışında AÖS-BE ile yapılmış bir çalışmaya ise rastlanmamıştır.

Bu nedenle, bu çalışmanın amacı beden eğitimi öğretmenleri ve öğretmen adaylarının derslerini AÖS-BE boyutlarında ders ortamı ve içerik, öğrenci katılımı ve davranışları için ayrılan süreler açısından karşılaştırmak ve buna bağlı olarak öğrencilerin konuyla ilgili uygun fiziksel aktivitede bulunma sürelerini değerlendirmektir.

YÖNTEM

Araştırma Grubu: Çalışmanın örneklemini 28 beden eğitimi öğretmeni (15 kadın – 13 erkek) ve 26 öğretmen adayı (2 kadın – 24 erkek) oluşturmaktadır (toplam 54). Beden eğitimi öğretmenleri grubunu Ankara ili sınırları içinde on yedi farklı ilköğretim ikinci kademe ve orta öğretim okulunda görev yapmakta olan öğretmenler oluşturmaktadır. Beden eğitimi öğretmenlerinin yaş ve iş deneyimi ile ilgili bilgileri Tablo 1'de verilmiştir. Hizmet öncesi grubu ise öğretmenlik uygulaması yapan ODTÜ Beden Eğitimi ve Spor Bölümü dördüncü sınıf öğrencileridir.

Hizmet içi öğretmenleri gözlemek için seçilen okullar araştırmacıların bulunduğu çevreye yakınlığına göre belirlenmiştir.

Tablo1. Beden eğitimi öğretmenlerinin yaş ve iş deneyimi bilgileri.

Yaş	Kişi Sayısı
25-35	11
36-45	13
46 üstü	4
Toplam	28
İş Deneyimi	İş Deneyimi
1-10 yıl	12
11-20 yıl	9
21-30 yıl	7
Toplam	28

Tablo 2. Okul türü ve sınıf düzeyi bilgileri.

	Öğretmen Adayları	Beden Eğitimi Öğretmenleri	Toplam
Okul Türü			
Devlet Okulu	-	13	13
Özel Okul	4	4	8
Sınıf Düzeyi			
İlköğretim İkinci Kademe (6-7-8)	21	17	38
Lise (9-10-11)	5	11	16

Verilerin Toplanması: Bu okullarda beden eğitimi zümresindeki öğretmenlere çalışmayla ilgili bilgi verilmiş ve katılmak isteyen öğretmenler izlenmiştir. Aday öğretmenlerin gözlemleri ise öğretmenlik uygulaması yaptıkları dört ayrı okulda yapılmıştır. Beden eğitimi öğretmeni ve öğretmen adaylarının ders verdikleri okul türü (devlet-özel) ve sınıf düzeyine ait bilgiler Tablo 2'de verilmiştir.

BE derslerinin görüntülenmesi için gerekli yasal izinler Milli Eğitim Bakanlığı'ndan alındıktan sonra her öğretmenin birer tane kırk dakikalık dersi video kamera kullanılarak kaydedilmiştir. Video kamera dersin işlendiği alanın tamamını görüntüleyecek şekilde yerleştirilmiştir. Videoya çekilen derslerdeki ders konu dağılımları Tablo 3'de verilmiştir.

Gözlem Aracı: Video kayıtlarının de-

ğerlendirilmesinde AÖS-BE sistematik gözlem aracı kullanılmıştır. AÖS-BE temel olarak iki ana kategori içermektedir; (1) ders ortamı ve içeriği, (2) öğrenci katılımı.

Ders ortamı ve içeriği ana boyutu altında üç temel alan gözlenmektedir. Bunlar; (a) Genel içerik (geçişler, yönetim, aralar, ısınma), (b) Konu alan bilgisi içeriği (teknik, strateji, kurallar, sosyal davranışlar, arka plan bilgi), (c) Konu alan motor bilgi içeriği (beceri alıştırmaları, uygulama-tekrar, oyun, fiziksel uygunluk çalışmaları).

Öğrenci katılımı ana boyutu altında iki boyut incelenmektedir. Bunlar; (a) motor aktivite dışında kalan öğrenci davranışları (ara-boşluk, bekleme, konuyla ilgisiz davranışlar, konuyla ilgili olan fakat motor aktivite içermeyen davranışlar, bilişsel), (b) Motor aktivite sırasındaki öğ-

Tablo 3. Gözlenen derslerde işlenen konular

İşlenen Konu	Öğretmen Adayları	Beden Eğitimi Öğretmenleri	Toplam
Hentbol	3	3	6
Basketbol	2	9	11
Voleybol	1	7	8
Cimnastik	5	3	8
Atletizm	9	5	14
Futbol	-	1	1
Step	2	-	2
Tenis	2	-	2
Eğitsel Oyun	2	-	2
Toplam	26	28	54

renci davranışları (uygun motor aktivite, uygun olmayan motor aktivite, motor aktivite yapanlara destek rolü) (Parker, 1989).

Değerlendirme yapacak gözlemci ilk olarak sınıftan rastgele olarak üç öğrenci belirlemektedir. Daha sonra birbirini takip eden 6 snlik "gözle", 6 snlik "kaydet" aralıklı gözlem yöntemi kullanarak, gözlemleri sırasında belirlediği üç kişiden herhangi birinin o esnada yaptığı etkinliğe bakmakta ve yukarıda belirtilen ana, temel ve alt kodlara uygun bir şekilde etkinliği kodlamaktadır (Parker, 1989). Altışar saniyelik araların ayarlanmasında daha önceden hazırlanmış her 6 sn'de birbirini takip eden "gözle" ve "kaydet" komutları içeren bir ses bandı kullanılmıştır. Gözlenen derslerde AÖS-BE gözlem formuna 6 sn'lik süre boyunca yapılan hareketin nitelenmesi amacıyla tekrar sayıları kaydedilmiştir. Gözlenen hareketlerin toplam ders süresi içerisindeki sürelerini saptamak amacıyla gözlenen davranışın tekrar sayısı 6 sn'lik süreyle çarpılıp ders içerisindeki toplam süresi bulunmaktadır. Grupların öğrenci katılımı ve ders ortamı-içeriği ana kategorileri altındaki bölümlere ayırdıkları zamanların belirlenmesi için elde edilen toplam sürelerin ortalama yüzdeleri kullanılmış ve varyans analizleri yapılmıştır. Gözlenen farklı davranışların bir ders içerisindeki toplam süreleri yüzde dilimlerine çevrilerek betimsel bir değerlendirme yapılabilmektedir (Parker, 1989). Analizlerde verilen yüzde değerleride bu süreleri nitelendirmektedir.

Çalışmada değerlendirilen 54 ders-ten 5 adedi iki farklı gözlemci tarafından gözlenerek "gözlemciler arası" ve iki farklı gözlemcinin bir hafta ara ile aynı dersi tekrar gözlemesi (5 ders) ile gözlemler arası tutarlılık çalışması yapılmıştır (Van der Mars, 1989). Buna göre, "gözlemciler arası" tutarlılık düzeyi ders ortamı ve içeriği ana boyutu için %97, öğrenci katılımı ana

boyutu için ise %95 bulunmuştur. "Gözlemler arası" tutarlılık ders ortamı ve içeriği için %97, öğrenci katılımı için ise %98 bulunmuştur.

Verilerin Analizi: İstatistik olarak tanımlayıcı istatistik ve Çok Yönlü Varyans Analizi (MANOVA) Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) kullanılmıştır.

BULGULAR

Ders ortamı ve içeriği: Çalışmaya katılan beden eğitimi öğretmenlerinin ve öğretmen adaylarının ders ortamı ve içeriği ana kategorisi altında yer alan; genel içerik, konu alan bilgisi içeriği, konu alan motor aktivite içeriği ana boyutlarına ve alt boyutlarına ayırdıkları zaman yüzdeleri Tablo 4, 5 ve 6'da sunulmuştur.

Çok Yönlü Varyans analizi sonuçlarına göre beden eğitimi öğretmenleri ve öğretmen adayları arasında ders ortamı ve içeriği boyutlarına harcanan süreler açısından anlamlı fark vardır (Hotelling's T2 = 2,22; F(12,41) = 7,59; p<0,001). Farkın nereden kaynaklandığını anlamak amacıyla yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi sonucunda beden eğitimi öğretmenlerinin ısınma (F= 13,097; p<0,05) (Tablo 4) ve konu ile ilgili arka plan bilgi verilmesine (F= 5,993; p<0,05) (Tablo 5) öğretmen adaylarına göre daha fazla zaman ayırdıkları tesbit edilmiştir. Aday öğretmenlerin ise, beden eğitimi öğretmenlerine göre sınıf yönetimine (F= 10,073; p<0,05) (Tablo 4) daha fazla zaman harcadıkları görülmüştür. Diğer alt-boyutlarda gruplar arasında anlamlı bir fark saptanmamıştır (p>0,05).

Öğrenci katılımı: Beden eğitimi öğretmenleri ve öğretmen adaylarının öğrenci katılımı ana kategorisi altında yer alan; motor aktivite dışında kalan öğrenci davranışları ve motor aktivite sırasındaki öğrenci davranışları ana boyutlarına ve alt boyutlarına ayırdıkları zaman yüzdeleri

Tablo 4. Beden eğitimi öğretmenleri ve öğretmen adaylarının AÖS-BE genel içerik ana boyutu ve alt boyutlarına ayırdıkları zaman yüzdeleri.

Genel İçerik	Öğretmen Adayları Ortalama (%)	Beden Eğitimi Öğretmenleri Ortalama (%)
Geçişler	10,3	12,9
Yönetim*	9,9	5,9
Ara-Dinlenme	1,0	0,3
Isınma	12,5	20,2
Toplam	33,7	39,3

* Gruplar arasında anlamlı fark (p < 0,05)

Tablo 5. Beden eğitimi öğretmenleri ve öğretmen adaylarının AÖS - BE konu alan bilgisi ana boyutu ve alt boyutlarına ayırdıkları zaman yüzdeleri.

Konu Alan Bilgi İçerik	Öğretmen Adayları Ortalama (%)	Beden Eğitimi Öğretmenleri Ortalama (%)
Teknik bilgi	11,4	13,3
Strateji	8,7	6,5
Kural bilgisi	0,1	0,4
Sosyal davranış	0,1	0,3
Arka plan bilgi*	0,8	2,9
Toplam	21,1	23,4

* Gruplar arasında anlamlı fark (p < 0,05)

Tablo 6. Beden eğitimi öğretmenleri ve öğretmen adaylarının AÖS-BE konu alan motor aktivite içeriği ana boyutu ve alt boyutlarına ayırdıkları zaman yüzdeleri.

Konu Alan Motor Aktivite İçeriği	Öğretmen Adayları Ortalama (%)	Beden Eğitimi Öğretmenleri Ortalama (%)
Beceri alıştırmaları	31,9	25,6
Uygulama-tekrar	5,7	5,6
Oyun	6,7	4,5
Fitness	0,8	1,6
Toplam	45,1	37,3

* Gruplar arasında anlamlı fark (p < 0,05)

Tablo 7 ve Tablo 8'de sunulmuştur.

Çok Yönlü Varyans Analizi sonuçlarına göre beden eğitimi öğretmenleri ve öğretmen adayları arasında öğrenci katılımı boyutlarına harcanan süreler açısından anlamlı fark vardır (Hotelling's $T^2 = 2,52$; $F(7,46) = 16,56$; $p < 0,001$). Farkın nereden kaynaklandığını anla-

mak amacıyla yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi sonucuna göre beden eğitimi öğretmenlerinin derslerinde öğrencilerin, öğretmen adaylarının derslerindeki öğrencilere göre motor aktivite dışı zamanda daha fazla konuyla ilgili ($F = 28,104$; $p < 0,05$) ve daha az konuyla ilgisiz durumda ($F = 53,186$; $p < 0,05$) buldukları saptanmış-

tır (Tablo 7). Öğretmen adaylarının derslerindeki öğrencilerin, beden eğitimi öğretmenlerinin derslerindeki öğrencilere göre motor aktivite dışı ana boyutu altındaki arada boş zamana ($F= 4,644$; $p<0,05$) daha fazla süre harcadıkları görülmüştür (Tablo 7). Öğrenci katılımı ana kategorisi altındaki diğer alt boyutlarda gruplar arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır ($p>0,05$).

AÖS-BE değeri: Öğrencilerin dersin konusuyla ilgili motor aktivitede tutulduğu toplam sürenin hesaplanması ile bulunan AÖS-BE değeri bulgularına göre ortalama AÖS-BE değeri beden eğitimi öğretmenleri için % 17,9, öğretmen adayları için ise ortalama % 18,7'dir. Ortalama AÖS-BE değeri açısından gruplar arasında anlamlı fark bulunmamıştır ($p > 0,05$).

TARTIŞMA

Bu çalışmanın amacı beden eğitimi öğretmenleri ve öğretmen adaylarının derslerini AÖS-BE boyutlarında karşılaştırmak ve buna bağlı olarak öğrencilerin ders konusuyla ilgili uygun fiziksel aktivitede bulunma sürelerini değerlendirmektir.

Çalışmada elde edilen bulgulara göre öğretmen adayları, beden eğitimi öğretmenlerine göre sınıf yönetimine daha fazla zaman ayırmaktadır. Bu çalışmada, öğretmen adayları sınıf yönetimine toplam ders süresinin %9,9'unu ayırırken bu süre beden eğitimi öğretmenleri için %5,9'dur. Bu durumun kaynağı, hizmet öncesi öğretmenlerin deneyimsizlikleri ve ders verdikleri sınıfı yeterince tanımamaları olabilir.

Beden eğitimi öğretmenleri ise öğret-

Tablo 7. Beden eğitimi öğretmenleri ve öğretmen adaylarının AÖS-BE motor aktivite dışında kalan zamanda öğrenci davranışları ana boyutu ve alt boyutlarına ayırdıkları zaman yüzdeleri.

Motor Aktivite Dışı Zaman	Öğretmen Adayları Ortalama (%)	Beden Eğitimi Öğretmenleri Ortalama (%)
Arada boş zaman*	1,6	0,4
Sıra bekleme	20,7	15,5
Konuyla ilgisiz (Off-task)*	12,3	1,7
Konuyla ilgili (On-task)*	45,4	61,0
Bilişsel	0,1	0,1
Toplam	80,1	78,7

* Gruplar arasında anlamlı fark ($p < 0,05$)

Tablo 8. Beden eğitimi öğretmenleri ve öğretmen adaylarının AÖS-BE motor aktivite sırasındaki öğrenci davranışları ana boyutu ve alt boyutlarına ayırdıkları zaman yüzdeleri.

Motor Aktivite	Öğretmen Adayları Ortalama (%)	Beden Eğitimi Öğretmenleri Ortalama (%)
Uygun motor aktivite	18,4	20,2
Uygun olmayan motor aktivite	1,3	0,4
Motor aktiviteye yardım	0,3	0,6
Toplam	20,0	21,2

* Gruplar arasında anlamlı fark ($p < 0,05$)

men adaylarına göre ısınma ve konu ile ilgili arka plan bilgi vermeye daha fazla zaman harcamaktadır. Aynı zamanda beden eğitimi öğretmenlerinin öğrencileri, derslerde motor aktivite dışında kalan zamanda daha fazla ders konusu ile ilgili aktivitede bulunmaktadır. Bunun dışında kalan AÖS-BE boyutlarında gruplar arasında herhangi bir farka rastlanmamıştır.

Aktiviteler arası geçişler ve yönetime harcanan sürenin toplamı, her iki grupta da dersin yaklaşık %20'sini kapsamaktadır. Bu sürenin çokluğu fiziksel aktiviteye ayrılan zamanın azalmasına sebep olmaktadır (Godbout, Brunelle ve Tousignant, 1983).

Beden eğitimi öğretmenleri ısınmaya ders süresinin %20,2'sini ayırırken öğretmen adayları %12,5'ini ayırmışlardır. Heyward'a (1991) göre sakatlıkları önlemek ve öğrenciyi dersin ilerleyen zamanlarındaki fiziksel aktivitelere hazırlamak için ısınma çok önemlidir. Çiçek (1998), ısınma süresinin ders amaçlarına uygun olarak 10-15 dk'lık bir süre içerisinde olması gerektiğini belirtmiştir. Önerilen bu zaman dilimi 40 dk'lık toplam ders süresinin %25 ile %35'lik bir bölümüne karşılık gelmektedir. Bu çalışmadaki her iki öğretmen grubu da bu sürenin altında zaman ayırmışlardır.

Beden eğitimi öğretmenleri konu ile ilgili arka plan bilgi vermeye %2,9, öğretmen adayları ise %0,8'lik zaman dilimi ayırmışlardır. Bu durum gözlenen öğretmenler tarafından sundukları dersin konusuyla ilgili tarihçe, önemli dereceler, söz konusu sporun, etkinliğin öğrenciler için önemi hakkında bilgi verilmesine sınırlı bir zaman ayrıldığını göstermektedir. Bu bulgu, daha önce başka ülkelerdeki yapılan çalışma sonuçlarına benzerdir (Evans ve ark., 1999; Ward ve ark., 1999).

Motor aktivite dışında kalan zamanlarda ders konusuyla ilgili öğrenci davranışa beden eğitimi öğretmenlerinde %61 i-

ken, bu oran öğretmen adaylarında %45,5 olarak bulunmuştur. Konuyla ilgisiz öğrenci davranışları ise beden eğitimi öğretmenlerinin sınıflarında %1,7 iken, öğretmen adaylarının derslerinde %12,5 olarak görülmüştür. Öğretmen adaylarının derslerinde zamanı hizmet içinekilere göre daha verimsiz kullandığını gösteren bu durum, bu öğretmen grubunun deneyimsizlik ve heyecan nedeniyle sınıf kontrolünde zorlanmalarıyla ilişkili olabilir (Metzler, 1990; Siedentop, 1991).

Bu çalışmanın önemli bulgularından birisi öğrencilerin sıra beklemede geçirdikleri sürelerdir. Öğretmen adaylarının derslerinde öğrencilerin %20,7, beden eğitimi öğretmenlerinin derslerindeki öğrencilerin ise %15,5 oranında beklemeyle zaman geçirdikleri bulunmuştur. Griffey ve Housner (1991) bekleme süresini deneyimli öğretmenlerin derslerinde %11, deneyimsiz öğretmenlerin derslerinde ise %23,9 olarak bulmuştur. Deneyimli öğretmenlerin derslerinin gözlemlendiği bir başka çalışmada ise bu oran %15 olarak bulunmuştur (Lacy, Willison ve Hicks, 1998). Derslerin konusu ve malzeme miktarının da öğrencinin bekleme zamanını etkilediği belirtilmiştir (Beauchamp, Darst ve Thompson, 1990; LaMaster ve Lacy, 1993). Templin (1983) beden eğitimi derslerinde bekleme süresinin dersin yarısından fazla zaman alabildiğini belirtmiş ve öğretmenlerin seçtiği egzersiz ve oyunlarla bu sürenin kısaltılabileceğini belirtmiştir.

Çalışmamızda öğretmenler öğrencileri toplam ders süresinin yaklaşık beşte birinde ders konusuyla ilgili motor aktivitede tutabilmişlerdir. Parker (1989) kendi gözlemlerine dayalı olarak bu değerini %14 ile %22 arasında değiştiğini belirtmiştir. Başka bir çalışmada ise AÖS-BE değerinin %15 ile %25 arasında değiştiği belirtilmiştir (Silverman, Dodds, Placek, Shute ve Rife, 1984). Bununla birlikte

Hastie (1994) üç beden eğitimi öğretmeni değerlendirildiği çalışmada %23,3, %27,7 ve %42,9'luk AÖS-BE değerleri bulmuştur. Hastie (1994) bu çalışmada AÖS-BE yüzdesi en büyük olan, açıklamalar kısmını kısa tutan ve sınıf yönetimine kısa zaman ayıran öğretmeni daha etkili bir öğretmen olarak değerlendirmiştir. Buna ek olarak, Beckett (1989) ise ders organizasyonunu iyi yapan ve teorik açıklamalar kısmını da kısa tutan öğretmenlerin derslerinde bu sürenin %53,5'e kadar çıktığını belirtmiştir. Bu açıdan bakıldığında, bu çalışmaya katılan beden eğitimi öğretmeni ve öğretmen aday gruplarının her ikisinin de AÖS-BE sürelerinin yeterli olmadığı söylenebilir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Beden eğitimi dersinin en önemli amacı öğrenciye eğlenerek fiziksel aktivite yapabilme şansı vermek ve beceri öğrenimine yardımcı olacak egzersizler yaptırmaktır. Beden eğitimi dersinin tamamını akademik öğrenme süresi olarak geçirmek elbette mümkün değildir. Fakat bu sürenin toplam ders süresinin beşte biri olması oldukça yetersizdir. Sınıf yönetimine, ders arasındaki geçişlere, teorik bilgi verilmesine ve sıra beklemeye harcanan zaman kısaltılarak öğrenciye daha fazla fiziksel aktivite yapma zamanı sağlanmalıdır.

Yazışma Adresi (Corresponding Adress)

Ahmet YILDIRIM
ODTÜ Spor Müdürlüğü
06530/ANKARA
E-mail: yahmet@metu.edu.tr

KAYNAKLAR

Beauchamp, L., Darst, P. & Thompson, L.P. (1990). Academic learning time as an indication of quality high school physical education. **JOPERD**, 61(1), 92-95.

Beckett, K.D. (1989). The effects of motor appropriate engagement ALT-PE (M) on achievement in a badminton skill during an experimental teaching unit. **The Physical Educator**, 46 (1), 36-40.

Byra, M. & Coulon, S.C. (1994). The effect of planning on the instructional behaviors of preservice teachers. **J Teach Phys Educ**, 3, 123-139.

Centers for Disease Control and Prevention. (1997). **Guidelines for school and community programs to promote lifelong physical activity among young people**, <http://www.cdc.gov>

Çiçek, S. (1998). Evaluation of Physical education teacher education program at Middle East Technical University. Unpublished Doctoral Dissertation, Middle East Technical University, 1998.

Darst, P.W., Zakrajsek, D.B. & Mancini, V.H. (1989). **Analyzing Physical Education and Sport Instruction**. (2nd ed.) Champaign, IL: Human Kinetics.

Demirhan, G. (1997). Beden eğitimi ve sporda öğretme-öğrenme ekinlikleri ve felsefe. **Spor Bilimleri Dergisi**, 8(1), 4-16.

Evans, S.A., Nguyen, P.T., Barrett, T.M., Johnson, M.K., Doutis, P., Brobst, B. & Shinoda, Y. (1999). Curriculum effects in seventh-grade pickleball. **J Teach Phys Educ**, 18, 444-454.

Fahey, T.D., Insel, P.M. & Roth, W.T. (2007). **Fit and Well: Core Concepts and Labs in Physical Fitness and Wellness**, (7th ed.) McGraw Hill.

Godbout, P., Brunelle, J. & Tousignant, M. (1983). Academic learning time in elementary and secondary physical education classes. **Res Q Exerc Sport**, 54(1), 11-19.

- Graham, G. (1987). Motor skill acquisition -An essential goal of physical education programs. **JOPERD**, 58, 44-48.
- Griffey, D.C. & Housner, L.D. (1991). Differences between experienced and inexperienced teachers' planning decisions, interactions, student engagement, and instructional climate. **Res Q Exerc Sport**, 62(2), 196-204.
- Hastie, P.A. (1994). Selected teacher behaviors and student ALT-PE in secondary school physical education. **J Teach Phys Educ**, 13(3), 242-259.
- Hawkins, A., Wiegand, R. & Behneman, C. (1983). The conceptual nature of ALT-PE and its use in an undergraduate teacher preparation program. **J Teach Phys Educ**, Monograph, Dodds & Rife (eds.), 11-16.
- Heyward, V.H. (1991). **Advanced Fitness Assessment and Exercise Prescription** (2nd Ed). Champaign, IL: Human Kinetics
- Hürmeriç, I., Kirazcı, S., İnce M.L. & Çiçek, Ş. (2005). Assessment of health related physical activity, lesson context, and teacher behavior in public and private elementary school physical education. **ICHPER-SD**, 16(4), 20-24.
- İnce, M.L. & Ok, A. (2005). Moving prospective physical education teachers to learner-centered teaching: Can it be stimulated in a traditional context? **ICHPER-SD**, 16(1), 6-12.
- LaMaster, K.J. & Lacy, A.C. (1993). Relationship of teacher behaviors to ALT PE in junior high school physical education. **J Classr Interact**, 28(1), 21-25.
- Lacy, A., Willison, C. & Hicks, D. (1998). Student and teacher behaviors in an exemplary elementary physical education setting. **J Classr Interact**, 33(2), 1-5.
- Metzler, M. (1990). **Instructional Supervision for Physical Education**. Champaign, IL: Human Kinetics.
- Metzler, M. (1983b). Academic learning time-physical education for in-service teachers: Questions and insights. **J Teach Phys Educ**, Monograph, Dodds & Rife (eds.), 17-21
- Parker, M. (1989). Academic Learning Time in Physical Education (ALT-PE), 1982 Revision. In P. W. Darst, D. B. Zakrajsek, & V. H. Mancini (Eds). **Analyzing Physical Education and Sport Instruction** (2nd Ed.) pp. (195-206). Champaign, IL: Human Kinetics.
- Parker, M. & O'Sullivan, M. (1983). Modifying academic learning time-physical education for game play contexts and other reflections. **J Teach Phys Educ**, Monograph, Dodds & Rife (eds.), 8-10.
- Saraç, L., İnce M.L., Kirazcı, S. & Çiçek, S. (2005). Beden eğitimi öğretmenlerinin sınıf zaman yönetimi davranışları ve kullandıkları öğretim yöntemleri. **Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi**, 10(2), 3-10.
- Siedentop, D. (1991). **Developing Teaching Skills in Physical Education** (3rd ed) Mayfield Publishing Company, CA 94041.
- Silverman, S., Dodds, P., Placek, J., Shute, S. & Rife, F. (1984). Academic learning time in elementary school physical education (ALT-PE) for student subgroups and instructional activity units. **Res Q Exerc Sport**, 55(4), 365-370.
- Templin, T. (1983). Triangulating ALT-PE:

- A research consideration. **J Teach Phys Educ**, Monograph, Dodds & Rife (eds.), 38-41.
- Unesco seminar on quality of physical education and sport: Final Report (2005). Porto Novo, Republic of Benin; May, 16-19.
- Van Der Mars, H. (1989). Observer reliability: Issues and procedures. In P. W. Darst, D. B. Zakrajsek, & V. H. Mancini (Eds). **Analyzing Physical Education and Sport Instruction** (2nd Ed) pp (53-80). Champaign, IL: Human Kinetics.
- Ward, P., Barrett, T.M., Evans, S.A., Doutis, P., Nguyen, P.T. & Johnson, M.K. (1999). Curriculum effects in eighth-grade lacrosse. **J Teach Phys Educ**, 18, 428-443.
- Yıldırım, A. & Çiçek, Ş. (2002). Öğretmenlik Uygulaması Yapan Aday Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Derslerindeki Akademik Öğrenme Süreleri. **7. Uluslararası Spor Bilimleri Kongresi**, 27-29 Ekim, Antalya.